

Høringsvar på Kulturplan for Drammen Fra Brageteatret – Regionteater for Buskerud

Innledning

Drammen kommunes utkast til ny kulturplan vitner om store ambisjoner og en vilje til å se mangfoldet og kompleksiteten i et rikt kulturliv. Gode institusjoner og tilbud skapes ikke kun gjennom økonomiske tilskudd – men like viktig er Drammens evne til å skape romslige arbeidsforhold gjennom «armlengdes avstand»-prinsippet. I en tid der kulturlivet i stadig større grad blir sett på som et instrument for samfunnsutvikling i andre sektorer, blir kunstens egenart og autonomi satt under stadig større press. Vi ser en utvikling i flere europeiske land der ikke bare kunsten, men alle typer ytringer kommer under stadig større kontroll av myndigheter. Kunstens frie rolle i Norge har vært et adelsmerke ved vårt liberale demokrati. Institusjoner finansiert av staten, fylke og kommuner har ikke som mandat å være produksjonshus for det alle liker. Kunstinstitusjonene er her for å utfordre, inspirere og utvide vårt blikk på hva det vil si å være menneske. Å skape rom for at disse ytringene ?? krever politisk mot og utholdenhet. Gode samfunn har rom for både latter og tårer, forvirring og oppklaring. Her kan den frie kunsten spille en sentral rolle – hvis man gir den muligheten.

Vi har valgt å kommentere planen løpende gjennom de ulike overskriftene for å kunne være så konkret og detaljorientert som vi føler er nødvendig. Ikke alle delene av planen er naturlig for oss å kommentere, så de utelater vi fra denne gjennomgangen.

Satsingsområde 1: Kulturbyen Drammen

Drammens identitet som kulturby videreutvikles

I løpet av 2020 vil Drammen inngå i region Viken. Det vil kunne føre til en betydelig omrokking av hvordan deler av kulturlivet vil organiseres og finansieres. For Drammen vil dette særlig angå institusjoner med et nasjonalt eller regionalt ansvar som kommunen er vertskap for. I sammen med det kraftige gravitasjonsfeltet Oslo utgjør i Østlandsområdet er det klart at Drammens kulturtilbud også sees i en større sammenheng. Når kartet bokstavelig talt tegnes på nytt, oppstår en unik mulighet for Drammen til å markere seg som en regional aktør og arena. Alt ligger til rette for at «Kulturbyen Drammen» kan gi kommunen en større rolle også utover egne innbyggere. En slik offensiv holdning vil skape stolthet blant innbyggerne, gi større tilgang på nasjonale og internasjonale kunstnere og fungere generelt omdømmebyggende utad. Vårt innspill er kort sagt; tenk større! Det er ingen grunn til at ikke Drammen om 10 år er vertskap for enda flere av landets viktigste kunstinstitusjoner. En god kulturplan frem mot 2021 bør også legge grunnlaget for visjonene de neste 20 årene med eventyrlig vekst.

At Drammen lister opp et tiltak som understreker viktigheten av å styrke Viken Film og Brageteatret er både gledelig og fornuftig. Begge allerede sterke og toneangivende nasjonalt, og kan med en klar strategi bli både tydeligere og få større gjennomføringsevner. Det er likevel uklart hva slags tiltak dette er snakk om. Hvis VK og BT virkelig skal «styrkes»

krever det også økt støtte. Tildelingene fra Drammen Kommune har de seneste årene ikke en gang fulgt lønns- og prisstigning. Fra 2017 til 2018 var tilskuddsøkningen på 0,01% - altså en reell nedgang på over 2,5%. Og slik har trenden vært alle senere år. Hvis man ønsker forslag til tiltak bør det omformuleres til f.eks.:

Kommunens regionale funksjon i den nye store fylkesregionen må sikres gjennom økt støtte til og langsiktig satsning på viktige regionale institusjoner som Viken Film og Brageteatret.

Kunnskapsbasert kulturpolitikk

Målinger rir kulturlivet hardt i vår tid. Det bevilges store summer både til forskning og kartlegging av institusjoners effekt, omfang og kvalitet. Sjeldent eller aldri følges dette opp med ressurser til å dekke de forholdene som man ønsker utbedret. Det kan til nød gi gode politiske argument, men hvis det skulle være en direkte sammenheng mellom gjennomført forskning (som faktisk viser kulturens avgjørende betydning for mennesker og samfunn) og hvordan politikerne prioriterer, burde resultatene per nå vært enorme. Vi tror grunnen er enkel – kartlegging viser at for å få et bra kulturtilbud, må man investere penger og tid med lang horisont. Det er fristende å bruke penger på noe som produserer en rapport i stedet, fordi det tilsynelatende ser ut som et konkret resultat. Det har vært en betydelig økning forespørslers rettet til kulturprodusenter de siste årene om bidrag til undersøkelser og kartlegginger. Det spiser ressurser og tid; ressurser som vi kunne brukt til å lage enda bedre teater. Modeller og målingsmetoder er til nød interessant, men til syvende og sist er det solide og kunstfaglig sterke kunstprodusenter med *egne* ressurser til synliggjøring og publikumsutvikling som vil lykkes. Vi arbeider i et felt som nettopp skal bidra til å gi andre erfaringer enn det målbare og systematiserte. Det er en stor fare for at dette behovet for kvantifisering av kunst reduserer mangfold, eksperimentering og gjør vår rolle mer og mer instrumentell. Kulturrådet i Storbritannia har innført en matrise med 15 spørsmål som gir en score på hvor god en kulturopplevelse var. Et tall som skal gjenspeile ens personlige opplevelse av kunst. Veien til en slik forståelse av kulturens rolle er bare en liten sving nedi gata fra det uendelige antall kartlegginger og undersøkelser som gjøres. Telemarkforskning vet ikke hva som er god kunst eller hvordan den skapes, selv om de sikkert har tall som tilsynelatende påstår det. Disse forskningsprosjektene spiser av midler og ressurser som kunne gått til scenografi eller fiolintimer, så vi vil på det sterkeste oppfordre til nøkternhet på dette området, og ikke se bort i fra at å ganske enkelt lære fra andres erfaringer kan dekke en del behov.

Aktive miljøer for kunst- og kulturproduksjon

Å utvikle gode produksjonsmiljøer er uløselig knyttet til fysiske rammer. Drammen har oss bekjent i dag kun én institusjon med egne produksjonslokaler – Brageteatret. Og disse lokalene er svært begrenset i forhold til de forventninger og ambisjoner vi, politikere, publikum og byråkrater har til oss. Gode atelierfellesskap og residensleilighet for kunstnere er gode tiltak, men kan neppe sies å være tilstrekkelige tiltak for å skape aktive kunstmiljøer i Drammen. Ja - kunstnere i alle sjangre tiltrekkes gode fellesskap – så tanken er riktig. Men, de må ha ressurser til å være synlige og tilgjengelige. Og de må hevde seg i konkurransen mot andre steder i umiddelbar nærhet. Drammen kommune kan utvikle nasjonalt unike arenaer for kunstproduksjon i alle sjangre; scenekunst, billedkunst, musikk, film osv. Men, da må dette området inneholde tiltak som går lengre enn å opprettholde dagens tilbud.

Det brede, det smale, det nye

Det er en glede å se modig argumentasjon for å opprettholde et mangfoldig kulturtilbud. Men, vi savner mer konkrete mål og forslag til tiltak. Det er riktig at tilskuddsordningene er viktige virkemiddel, men det er måten man disponerer dem på som egentlig er det som styrer effekten av dem. Her bør det utvikles en overordnet idé om fordeling av midler og hvilke institusjoner som tar vare på hvilke deler av kulturtilbudet. For dette er det per dags dato ikke utviklet noen tiltak for, og da blir denne ideen om samspillet mellom det smale og det brede lett nettopp kun dette – en idé. Kunstfeltet bidrar gjerne med å skape dette mangfoldet, men kommunens behov bør tydeliggjøres for at det skal kunne forårsake politiske vedtak.

Kulturinstitusjoner med styrke og allsidighet

Hvis vi forstår dette avsnittet riktig så dreier det seg om institusjonenes evne til å søke samarbeid med andre partnere. Synergi er jo en svært etterspurt effekt i kunstfeltet (og andre sektorer), men har vist seg å være svært vanskelig å få til. Ideen er ofte formulert som at ved å bruke litt ressurser på et samarbeid kan man få mer tilbake. Overskuddet av ressurser som blir igjen er synergien. Problemet er ofte at kulturinstitusjoner som oftes er så presset på økonomi og har levd under krav om effektivisering over så lang tid, at det koster mer enn det smaker. Vår erfaring er at delte ressurser koster mer innsats i koordinering og logistikk enn det smaker. Det finnes eksempler på at delte verkstedsfasiliteter, noe samordning av teknisk utstyr og andre mindre lignende tiltak kan gi et marginalt uttak. Utfordringen er at de fleste veldrevne kulturinstitusjoner ikke har nevneverdig ledig personell, lokaler eller utstyr tilgjengelig for denne typen samarbeid. For mange blir disse kravene om samarbeid en bør som krever fokus på arbeidsoppgaver som ikke skaper mer og bedre kunst. Det sagt, så er de fleste institusjoner interessert i samarbeid og inngår dette jevnlig - men det er en utgift, ikke inntekt. Man gjør det likevel fordi det er inspirerende, kunstnerisk utfordrende og lærerikt. Derfor er det viktig at om Drammen ønsker å legge til rette for mer samarbeid i feltet, så må ressursituasjonen til hver enkel aktør undersøkes grundig. Kort sagt – om Drammen kommune ønsker mer samarbeid mellom sine kulturinstitusjoner må man ikke ta utgangspunkt i at det er ressurs sparende, men en ressurskrevende måte for aktørene å utvide og utforske sin kunstneriske praksis. Dessuten mener vi at driftsavtalen muligens ikke er riktig virkemiddel i denne sammenheng. Det kan lett gå på bekostning av «armlengdes avstand»-prinsippet.

Hovedsatsingsområde 2:

Gode møter

Vi støtter på alle måter tanken om å skape nærhet mellom aktørene i Drammen. Og det er riktig at alle nivå har noe å lære hverandre. Men, det er viktig å understreke at det er en vesensforskjell på amatør og profesjonell virksomhet – og det av en meget god grunn. Det er slik at nesten alle amatørtiltak har mulighet for deltagelse, spilleglede og læring som mandat for sin aktivitet. Kvalitet er selvsagt et viktig kriterium også for amatører, men det er og bør være underordnet de forrige. Amatørtiltakene skal gi mulighet for utfoldelse og opplevelse

for befolkningen som *ikke* er profesjonelle. For profesjonelle tiltak er det den kunstfaglige kvaliteten som trumfer nesten alle valg. Spilleglede og utfoldelse er selvsagt også viktig for profesjonelle, men rekkefølgen på mandatet er altså ulik. *Og det er svært viktig at et samfunn kan legge til rette for begge disse perspektivene.* Kort og godt fordi de tar vare på ulike verdier i kulturlivet som bør være tilstede samtidig. De er også bundet sammen gjennom publikums- og talentutvikling. Men, det betyr ikke at de bør samarbeide tettere eller prioritere felles arenaer. Snarere tror vi det er viktig at det legges bedre til rette for at den profesjonelle delen av kunstfeltet og amatørerne får egne møteplasser hver for seg, for virkelige å kunne ha dyp læring og forståelse for problemstillinger som ligner ens egne. Så skal man heller være flinke til å invitere inn folk fra ulike nivå til å reflektere og utfordre. For vi er på ingen måte *mot* samarbeid mellom amatører og profesjonelle. For vår del, så skjer det naturlig når det er kunstnerisk interessant og forsvarlig. Vi besitter ikke kompetansen som trengs for å arbeide med amatører på generelt grunnlag – og det er det heller ikke meningen at vi skal gjøre. Å insistere på at amatører og profesjonelle skal øke samarbeidet og dialogen tror vi lett kan føre til frustrasjon i begge «leire» ettersom det grunnleggende mandatet er såpass annerledes. Brageteatret har allerede god dialog med f.eks. Buskerud Teater om prosjekter der vi kan bidra med kompetanse og ressurser. Vi mener denne type møtepunkt må oppstå naturlig. Forslag til tiltak kunne være:

Drammen kommune skal annethvert år invitere til en kulturkonferanse for alle interesserte organisasjoner.

Drammen kommune skal invitere til nettverksbygging og samtale for profesjonelle institusjoner og organisasjoner to ganger i året.

Drammen kommune skal legge til rette for at organisasjonene som arbeider med amatørkultur kan ha jevnlig møteplasser for utveksling av erfaring og kunstfaglig påfyll.

Hovedsatsingsområde 3: Deltakelse og opplevelse

Kultur for alle

Det er veldig bra at DKS løftes tydelig frem som en hovedarena for barn og unge i kommunen. Som formidlingsordning kan DKS knapt overvurderes. Den omtales i land over hele verden som en unik ordning som gir Norge en rolle som spydspiss i utøvende kunst for barn og unge. Likevel har DKS gang på gang vært under kritikk og blir sett på med mistenksom. Tilbakemeldinger i hele Buskerud viser svært stor tilfredshet med ordningen slik den er i dag. Da fremstår det noe uklart hva som menes med at «Videre vil en sterkere forankring i skolen, bidra til at enda flere muligheter i tilbudet vil bli utnyttet». Siden står det også beskrevet et tiltak som skal sørge for at «potensialet i DKS utnyttes bedre.» Dette fremstår uklart og bør belegges langt klarere om det skal ha en strategisk funksjon slik planen er ment å ha. Hva er dette potensialet som omtales, og hva mener man når man sier at det kan utnyttes bedre? DKS blir stadig omtalt med dette perspektivet, men for oss som opererer innenfor ordningen oppleves det ofte som en slags uklar mistillit til slik det fungerer i dag.

Det nevnes også i teksten behovet for en kulturell barnehagesekk, eller kulturell bæremeis som det heter andre steder i landet, uten at det foreslås tiltak for å få dette gjennomført. Brageteatret har flere ganger (også i år) produsert forestillinger for barnehagen, men det er ofte komplisert og tidskrevende å få booket turnéer. En ordning som kan tydeliggjøre behovet og tilbudet tror vi ville være en svært god idé.

Hovedsatsingsområde 4: Arenaer

Her velger vi å diskutere satsingsområde under ett og ikke i følge med de enkelte overskriftene.

Som tidligere nevnt er fysiske arenaer uløselig knyttet til utviklingen av kraftfulle kunstfaglige miljøer. Det er ingen tvil om at lokaler er den evig tilbakevendende utfordringen for en rekke kulturområder, det være seg amatørvirksomhet eller profesjonelle. Det er kostbare investeringer som også bringer med seg økte driftskostnader, så målsetninger og formål må være krystallklare. Det holder ikke at det «hadde vært flott» med nye lokaler, det må forankres i driftsmodell og kunstfaglige vurderinger. For de største institusjonene som Brageteatret er det også klart at ansvaret Drammen tar på seg som vertskommune for en regional aktør også strekker seg utover eget nedslagsfelt. Med Buskerud i dag og Viken i 2020 vil rollen til et regionteater helt klart utvides både i mandat og faktisk produksjon. Drammens muligheter til å stille nødvendige ressurser til rådighet kan spille en stor rolle i møte med omstruktureringene som finner sted i kjølvannet av sammenslåingen.

Det er også viktig å understreke i en strategi som dette at Drammen har svært få profesjonelle kunstprodusenter. Og skal det bli en vekst i kulturtilbudet i kommunen, må det satses mer på infrastruktur for produksjon og ikke bare visning (f.eks. Union Scene, Drammen Teater). Det er viktig at kulturplanen sier eksplisitt at produksjonslokaler er avgjørende for vekst i kommunens kulturproduksjon. Og vi opplever at Brageteatret står helt sentralt i dette. Det har lenge vært kjent at vi ikke har tilfredsstillende lokaler og kapasitet for å produsere og vise scenekunst i samsvar med de forventningene som stilles kommunalt og regionalt. Derfor er det skuffende og overraskende at Brageteatret ikke nevnes i oversikten over tiltak som skal treffes.

Forslag til mål og tiltak:

Drammen kommune skal bli ledende på teaterproduksjon i hele den nye region Viken, og bli et kraftsentrum for scenekunst nasjonalt.

Drammen kommune skal i samarbeid med fylkeskommunen gå i dialog med Kulturdepartementet for å finne ressurser til å utvikle nye produksjonslokaler for Brageteatret.

Avslutning

Som sagt fremstår høringsutkastet modig og fremoverlent. Men, det har en uoversiktlig operasjonell målsetning. Vi foreslår at det som nå listes opp som «Tiltaksplan» reorganiseres slik at det kommer tydelig frem hva som er tiltak, hva som er beskrivelse og hva som er mål. Slik det er formulert nå, er det vanskelig å peke på hva som forutsetter konkrete politiske vedtak og hva som skal leses som overordnede mål.

For eksempel

«Kommunens tilskuddsordninger sikrer muligheten også for smale kunstuttrykk» er en beskrivelse.

«Kartlegge og sikre at lokaler og utendørs arenaer bygges/oppgraderes for allsidig kulturaktivitet» er forslag til tiltak.

«Understøtte Drammen kommunes regionale funksjon gjennom institusjoner som Viken filmsenter og Brageteatret» er et mål.

I det hele tatt er tiltaksplanen på side 20 og 21 mager på tiltak og en stor overvekt av beskrivelser. Skal en kulturplan ha gjennomslagskraft og betydning må den være konkret både i mål og tiltak. Vi foreslår at denne delen av planen omstruktureres slik at det skilles klart mellom mål (hva man ønsker å oppnå) og tiltak (hvilke konkrete handlinger politikerne må gjøre for å oppnå målet).

Drammen 30/4-18

For Brageteatret – Regionteater for Buskerud

Nils Petter Mørland
teatersjef